

Dönem : 3

Toplantı : 1 MİLLET MECLİSİ S. Sayısı :

116 ya 1 nci ek

354 Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyesi tarafından verilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 73 ncü maddesinin değiştirilmesine ve Anayasaya geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/318)

354 T. B. M. Meclisi üyesi tarafından verilen T. C. Anayasasının 73 ncü maddesinin değiştirilmesine ve Anayasaya geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Anayasa Komisyonu raporuna Anayasa Komisyonu üyesi İzmir Milletvekili Şükrü Akkan'ın muhalefet serhi.

İntihap devresini (Seçim dönemini) tarif eden Türk hukuk lûgatı (Seçimle teşekkül eden Meclis ve heyetlerin vazifelerinin devam edeceği muayyen müddettir. Bu müddet T. B. M. Meclisi, vilâyet umumi meclisi, belediye meclisleri, köy muhtarları için dörder, cemiyetler için ekseriyetle birer senedir demektedir. Mehaz olarak da Anayasayı ve ilgili seçim kanunlarını göstermektedir.)

9 Temmuz 1961 tarih ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 73 ncü maddesine göre de (Cumhuriyet Senatosunun, genel oyla seçilen 150 üyesinin süresi de 6 şar yıldır. Süresi biten üyeler yeniden seçilme hakkına sahiptir.)

Şu hale göre 1964 Haziran ayında (C) grubu illerinden seçilmiş bulunan Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçim dönemi Haziran 1970 ayının ilk Pazar günüdür.

Egemenliği kayıtsız şartsız elinde bulunduran Türk Milleti, yasama yetkisini 6 senelik müddetle takyidetmek suretiyle Cumhuriyet Senatosu üyelerine ve 4 sene müddetle de sınırlamak suretiyle milletvekillerine seçme hakkını kullanmak suretiyle devretmiştir. Böylece, Türk Milleti egemenliğini Anayasanın koyduğu esaslara göre yasama yetkisini müddetle sınırlamak suretiyle milletin temsilcileri olan senatör ve milletvekilleri eliyle kullanmaktadır.

Türk vatandaşları Anayasanın 55 nei maddesi gereğince seçme ve seçilme temel haklarına sahiptir. Temel haklar ise bizzat Anayasanın 10 neu maddesindeki (herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.) hükmüyle kesinlikle korunmuş ve 11 nei maddesiyle de (temel hak ve hürriyetler, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun, kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz.) denilmek suretiyle teminat altına alınmıştır.

Şimdi müzakeresini yaptığımız Anayasanın 73 ncü maddesinin değiştirilmesiyle ilgili bu kanun teklifi ile ise 6 yıllık süre ile takyitli Cumhuriyet Senatosu üyelerinden seçimle işbaşında bulunan 150 üyenin 6 şar senelik süreleri, kamu düzeni cümlesinden bulunan seçim düzeni nam ve hesabına bir sene dörder ay uzatılmak istenmektedir. Binaenaleyh, Anayasanın 4, 10, 11 ve 55 nei maddelerinin söz ve ruhuna karşı çıkılarak, Türk vatandaşının temel haklarından bulunan seçme hakkı, bu yoldan üç seçimde ve üç defada bir sene dörder aylık sürelerle elinden alınmak istenmektedir.

Bu tasarrufu yapan Meclisler de olsa buna hakları yoktur. Çünkü müddetle takyidedilmiş bulunan vekâletname süresini bizzat vekillerin kendi tasarruflarıyla kendi lehlerine uzatmaya yetkileri yoktur. Ne Anayasamızın sayılan maddeleri ve ne de medeni hukuk buna imkân veremez. Nitekim bu hususları büyük bir hassasiyetle derpiş buyuran Anayasa koyucusu, T. B. M. Meclisi seçimlerinin geriye bırakılması ve ara seçimleri kenar başlığı ile tedvin ettiği 74 ncü maddesiyle de (Savaş sebebiyle yeni seçimlerin yapılmasına imkân görülmezse seçimler kanunla bir müddet geriye bırakılabilir.) demek suretiyle istisnai durumu sadece savaş haline bağlamıştır.

Bu 74 ncü madde Anayasanın metninde durdukça, gerekçede sıralanan savaş dışı nedenlerle 73 ncü maddede yapılmak istenen tadilât, 74 ncü maddenin söz ve ruhu ile bağdaşamaz.

Kaldı ki, gerekçede zikredilen her sene seçim yapılması sebebiyle Türk seçmeninin son genel seçimlere ilgisinin azalmış bulunduğu iddiası da gerçeklere uygun değildir. Demokrasiye gönülden bağlı Türk Milleti seçimlerden bıkmaz. İştirak oranında düşmeler kaydedilmişse bunları seçimlerin sık sık yapılması nedeninden evvel içtimai ve iktisadi meselelerimizin hallindeki gecikmelere bağlamak gerçeğe daha uygun düşer.

Bir de, Komisyonumuzca maddeye eklenen 4 ncü fıkra ile Anayasanın 69 ve 108 nci maddelerindeki M. Meclisinin yenilenmeleri halleriyle C. Senatosuna da irtibat kurulmuştur. Ancak 69 ncü maddede Meclisin seçim dönemi dolmadan yenilenmesi, Meclisin kendi kararına bağlı iken Senatoya bu hak da tanınmamıştır.

Bütün bu nedenlerle teklifin tümüne muhalifim.

İzmir Milletvekili
Şükrü Akkan

